

ეესპერტთა კომენტარი

მაისი, 2025

პარტიების აკრძალვის პოლიტიკა და მისი პოტენციური
გავლენა საქართველოს დემოკრატიაზე

საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი
GEORGIAN INSTITUTE OF POLITICS

პარტიების აკრძალვის პოლიტიკა და მისი პოტენციური გავლენა საქართველოს დემოკრატიაზე

ბოლო ორი წელია საქართველო ავტორიტარიზმისკენ თავისუფალ ვარდნას განიცდის. მმართველი პარტია „ქართული ოცნება“ თითქმის ყოველკვირეულად იღებს უფრო და უფრო რეპრესიულ კანონმდებლობას, რამაც ფუნდამენტური თავისუფლებები მნიშვნელოვნად დააზარალა – მკაცრად შეიზღუდა გამოხატვისა და შეკრების თავისუფლება, მედიისა და სამოქალაქო საზოგადოების თავისუფლება.

პარალელურად, ქართულმა ოცნებამ ახლახანს, მეორე მოსმენით მიიღო საკანონმდებლო ცვლილებები, რომლებიც პოლიტიკური პარტიების მუდმივ აკრძალვას ითვალისწინებს. არსებითად, ეს აკრძალვა ასევე გავრცელდება ნებისმიერ ახალ პოლიტიკურ ერთეულზე, რომელიც შეიქმნება ან რომლის წევრიც გახდება აკრძალული პარტიის ყოფილი წევრი. ცვლილებების პროექტი ავალდებულებს საკონსტიტუციო სასამართლოს, რომ გადაწყვეტილება მიიღოს ცხრა თვის ვადაში, საარჩევნო პერიოდებში კი მხოლოდ თოთხმეც დღეში.

მმართველი პარტიის ლიდერები ღიად უცხადებენ, რომ ამ ცვლილებების მიზანი არის ე.წ. „კოლექტიური ნაციონალური მოძრაობის“ მუდმივი აკრძალვა, რაც, მათი აზრით, ყველა ძირითად ოპოზიციურ ძალას მოიცავს. ეს ასევე „ქართული ოცნების“ წინასაარჩევნო კამპანიის ერთ-ერთი მთავარი დაპირება იყო და სავარაუდოდ უახლოეს თვეებში განხორციელდება. ნებისმიერი პოლიტიკური ჯგუფის იურიდიული შეზღუდვით, რომელსაც მმართველი პარტია ნაციონალური მოძრაობის მემკვიდრედ ჩათვლის, ქართული ოცნება პრაქტიკულად აქრობს არსებულ პოლიტიკურ კონკურენციას და ძალაუფლებას იმყარებს.

საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტის თხოვნით, სხვადასხვა ქვეყნის რამდენიმე ექსპერტმა შემდეგ კითხვებზე გვიპასუხა:

- თქვენი აზრით, რა შეიძლება იდგეს “ქართული ოცნების” ამჟამინდელი პოლიტიკური სტრატეგიის უკან?
- ფუნქციონირებად დემოკრატიაში რა შეიძლება გახდეს პოლიტიკური პარტიის აკრძალვის საფუძველი?
- რა რეაქცია შეიძლება მოჰყვეს ამ მოვლენებს როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე საერთაშორისო დონეზე? რას ნიშნავს ეს საქართველოსთვის და მისი დემოკრატიული მისწრაფებებისთვის?

სტივენ ჯონსი

ჰარვარდის უნივერსიტეტში ქართველოლოგიის პროგრამის დამფუძნებელი და ამჟამად ჰარვარდის უნივერსიტეტის დევისის ცენტრის უფროსი მეკლავარი

„ქართული ოცნება“ იყენებს იმ სტრატეგიას, რომელსაც უნგრელი კომუნისტი ლიდერი მათიამ რაკოში „სალიამის გაქტივას“ (Salami tactics) უწოდებდა – ეს არის მეთოდი, როდესაც შენ ნელ-ნელა „ჭრი“ და ანეიგრალებ მოწინააღმდეგეს, ნაჭერ-ნაჭერად. დღეს პრაქტიკულად აღარ არსებობს პოლიტიკური სივრცე ეფექტური ოპოზიციისთვის და ეს ყველაფერი სამართლებრივი მანიპულაციების გზით განხორციელდა. საქართველო ახლა უკვე ავტორიტარული სახელმწიფო გახდა, რომელსაც მხოლოდ ორი შეზღუდვა აკავებს – ეკონომიკა და ხალხი. მიზანი მარტივია: დარჩეს ხელისუფლებაში. სხვა ალტერნატივა “ქართული ოცნების” ლიდერებისთვის არის ციხე ან ემიგრაცია. “ქართულ ოცნებას” გადარჩენისთვის ახლა სჭირდება პასუხისმგებლობის თავიდა აცილება, ინფორმაციის კონტროლი და არალიბერალური პოლიტიკა.

მმართველი პარტიის მცდელობა აკრძალოს ე.წ. „კოლექტიური ნაციონალური მოძრაობა“ წარმოადგენს უმძიმეს საფრთხეს ქართული დემოკრატიისთვის. პოლიტიკური პარტიების აკრძალვას მართლაც აქვს პრეცედენტი დემოკრატიულ სახელმწიფოებში, მაგრამ მხოლოდ ძალიან შეზღუდულ შემთხვევებში – როდესაც პარტია წარმოადგენს ძალადობის ან თავად დემოკრატიული სისტემის წინააღმდეგ მიმართულ საფრთხეს. ნებისმიერი პარტიის დაშლა უნდა ემყარებოდეს კონსტიტუციით გათვალისწინებულ სამართლებრივ პროცედურებს. საქართველოში ოპოზიციური პარტიები არც დემოკრატიას, არც ძალადობას, არც ტერორისტულ აქტებს არ უქმნიან საფრთხეს. “ქართული ოცნების” გადაწყვეტილება სხვა არაფერია, თუ არა მცდელობა შეინარჩუნოს კონტროლი მოსახლეობაზე, რომელიც უარყოფს ხელისუფლების ლეგიტიმაციას.

ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრი ბენჯამინ ლიბრაელი ამბობდა: „ვერც ერთი მთავრობა ვერ იქნება ხანგრძლივად დაცული ძლიერი ოპოზიციის გარეშე.“

ამგვარი გადაწყვეტილება საქართველოს და “ქართულ ოცნებას” სრულად დააშორებს ევროკავშირსა და აშშ-ს, და დაახლოებს რუსეთთან. მაგრამ ეს არ მოიგანს მმართველი პარტიისთვის საფრთხეების დასრულებას. დახურული სისტემა პოლიტიკური შეზღუდვების გარეშე გამოიწვევს მეტ კორუფციას, იძულებით შეცდომებს და ეკონომიკურ დეგრადაციას. მოსახლეობაში დაგროვილი უკმაყოფილების საფრთხე გააძლიერებს რეპრესიებს და გამოიწვევს რეჟიმის დესტაბილიზაციას.

ფერნანდო კასალ ბერგოა

**მედარებითი პოლიტიკის ასოცირებული პროფესორი,
ნოტინგემის უნივერსიტეტი**

ძნელია თქმა თუ რა შეიძლება იყოს მიზანი. ალბათ, მექსიკური ტიპის (1929–2000) „ჰეგემონიური“ პარტიული სისტემის ჩამოყალიბება. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (ECtHR), ვენეციის კომისიისა და ეუთო/ოდირის (OSCE/ODIHR) 2020 წლის პოლიტიკური პარტიების რეგულირების სახელმძღვანელოს მიხედვით, პარტიები მხოლოდ მაშინ შეიძლება აიკრძალოს, თუ ისინი დემოკრატიისთვის საფრთხეს წარმოადგენენ, რომელიც სხვა, უკვე ნაცადი გზებით, ვერ იქნა აღკვეთილი. პარადოქსულად, როგორც ჩანს V-Dem-ის 2025 წლის დემოკრატიის ანგარიშში, სადაც საქართველო აღარ ითვლება „არჩევით დემოკრატია“ (გვ. 16), დემოკრატიის ერთადერთი საფრთხე თავად მმართველი პარტიაა.

შიდა ღონებზე, ეს მხოლოდ აძლიერებს ოპოზიციის უკმაყოფილებასა და პრეტენზიებს. საერთაშორისო ღონებზე, მას გააკრიტიკებენ ვენეციის კომისია, ეუთო/ოდირი (იხილეთ, მაგალითად, ბოლო და უახლესი - 2025 წლის 29 აპრილის - მოსაზრება მოლდოვის კანონმდებლობის კონტექსტში მსგავსი საკითხის შესახებ), ევროკავშირი და ნებისმიერი სხვა საერთაშორისო ორგანიზაცია. ეს კანონი, უეჭველად, დაგმობილი იქნება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ. ეს არის ბოლო ლურსმანი საქართველოს დემოკრატიის კუბოში, რომელიც ამკარად კლებულობს 2016 წლიდან (იხილეთ V-Dem-ის 2017–2025 წლების დემოკრატიის [ანგარიში](#)).

ლინკოლნ მიჩელი

**პოლიტიკის ანალიტიკოსი, საერთაშორისო
ურთიერთობების და საჯარო საქმეების სკოლა,
კოლუმბიის უნივერსიტეტი**

“ქართული ოცნების” ავტორიტარიზმისკენ მკაფიო მიდრეკილება უკვე აღარ წარმოადგენს სიახლეს. ოპოზიციური ჯგუფების, მათ შორის ე.წ. „კოლექტიური ნაციონალური მოძრაობის“ აკრძალვის მცდელობები მხოლოდ შემდეგი ნაბიჯია ძალიან საშიშელი და ანტიდემოკრატიული მიმართულებით. ზუსტად არ ვიცი, რაგომ აკეთებს ამას “ქართული ოცნება”, მაგრამ ვეჭვობ, რომ ეს შეიძლება გამოწვეული იყოს მთელი რიგი მიზეზებით: ბიძინა ივანიშვილის და ოცნების სხვა ლიდერების ავტორიტარული ინსტინქტებით, შიშით, რომ თუ ისინი ოდესმე ხელისუფლებიდან ჩამოშორდებიან, პასუხისმგებაში მიეცებიან, ასევე ღრმა სიძულვილით ნაცმოძრაობის მიმართ და განცლით — რაც არცთუ უსაფუძვლოა — რომ მრავალი დასავლური ორგანიზაცია წარსულშიც გედმეგად დაინტერესებული იყო ნაცმოძრაობის მხარდაჭერით, იმ პერიოდშიც კი, სანამ “ქართული ოცნება” ხელისუფლებაში მოვიდოდა.

უფრო საინტერესოა კითხვა: რა შეუძლიათ ქვეყნის შიდა და საერთაშორისო აქტორებს ამჟამად გააკეთონ? პირველი, რასაც ვურჩევ დემოკრატიულ ძალებს საქართველოში, არის იმის გაცნობიერება, რომ ეს, სავარაუდოდ, ხანგრძლივი ბრძოლა იქნება. სწრაფი გამოსავალი არ არსებობს. ახალი არჩევნების მოწოდება, ზედაპირულად, შესაძლოა ლოგიკური ჩანდეს, მაგრამ საბოლოო ჯამში დემოკრატიულ ძალებს ისევ იმ წერტილში დააბრუნებს, სადაც ახლა არიან, რადგან თუკი ეს არჩევნები ჩატარდება, მმართველი პარტია გააკეთებს ყველაფერს, რაც საჭიროა, რომ კვლავ მოიპოვოს საჭირო უმრავლესობა, რაც გამოიწვევს იმავე ტიპის დემონსტრაციებს, როგორც ახლა მიმდინარეობს.

საერთაშორისო პერსპექტივა ცოცხალია, თუმცა უნდა ვაღიაროთ, რომ აშშ უკვე გადახტა მეორე მხარეს და ახლა მხარს უჭერს პუტინსა და მოსკოვს. ამერიკის მთავრობა აგრესიულად ცდილობს გაანადგუროს ამერიკული დემოკრატია და არსად აინტერესებს დემოკრატია. ასევე ვურჩევ დემოკრატიის მხარდამჭერებს საქართველოში, თავი არ მოიგყონ იმედისმომცემი მდაპრებით შედარებით ნაკლებად გავლენიანი ფიგურების, როგორცაა ჯო უილსონი, მხრიდან გამოხსნის შესახებ.

გია ნოდია

სრული პროფესორი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

“ქართული ოცნების” სტრატეგიული კურსის ცვლილება განისაზღვრა ერთი ადამიანის, უკიდურესად ფარული პიროვნების მიერ — ბიძინა ივანიშვილის. არსებული ინფორმაციის საფუძველზე, მისი მოტივების შესახებ შესაძლებელია რამდენიმე გააზრებული ვარაუდის გაკეთება. ყველაზე თვალსაჩინო მოტივი არის ძალაუფლების შენარჩუნება. როგორც ჩანს, “ქართულ ოცნების” 2012 წლის საარჩევნო გამარჯვების შემდეგ, ივანიშვილმა თავიდანვე დაგეგმა ხელისუფლებაში უსასრულოდ დარჩენა. თუმცა თავდაპირველად ფიქრობდა, რომ ეს შეიძლებოდა შერწყმულიყო დემოკრატიული თავისუფლებების გარკვეული ღონით შენარჩუნებასთან და ევროკავშირში ინტეგრაციის გზის გაგრძელებასთან. რაღაც ეგაპზე კი სწორად გაცნობიერა, რომ ეს ორი მიზანი შეუთავსებელია: ხელისუფლების შენარჩუნება შესაძლებელი იქნებოდა მხოლოდ ევროკავშირში ინტეგრაციაზე ფაქტობრივად უარის თქმით და ყველა იმ ადამიანის სრულად ჩახშობით, ვინც მის ავტორიტეტს კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს.

სავარაუდოდ, არსებობს გეოპოლიტიკური ფაქტორიც. რუსეთის შეჭრამ უკრაინაში შეუძლებელი გახადა ევროპული ინტეგრაციის პოლიტიკის შერწყმა რუსეთის მიმართ შემრიგებლურ მიდგომასთან. ივანიშვილს მოუწია არჩევანის გაკეთება და მან რუსეთი აირჩია — იმ ვარაუდით, რომ ის ომში გამარჯვებული მხარე იქნებოდა.

პოლიტიკური პარტიის აკრძალვა დემოკრატიაში გამართლებულია მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევაში, როდესაც აღნიშნული პარტია აშკარად წარმოადგენს საფრთხეს დემოკრატიის საბაზისო ინსტიტუტებისთვის. საქართველოს ოპოზიციის ქმედებებში არ იკვეთება არანაირი მიზეზი, რაც მსგავს აკრძალვას გაამართლებდა.

“ქართული ოცნების” პოლიტიკური კურსის მკვეთრი შემოგრიანების გარდაუვალი შედეგია შიდა წინააღმდეგობა და საერთაშორისო იზოლაცია — სულ მცირე, დასავლურ დემოკრატიებთან მიმართებით. “ქართული ოცნების” დღის წესრიგის სრული განხორციელება საბოლოოდ მიგვიყვანს საქართველოში ავტორიტარიზმის სრულ კონსოლიდაციამდე.

საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი
GEORGIAN INSTITUTE OF POLITICS

საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი (GIP) არის არაკომერციული, არაპარტიული, კვლევითი და ანალიტიკური ორგანიზაცია. საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი ცდილობს საქართველოში დემოკრატიული ინსტიტუტების ორგანიზაციული საფუძვლების გაძლიერებას და ეფექტური მმართველობის პრინციპების განვითარებას პოლიტიკური კვლევისა და ადვოკატირების გზით.

ექსპერტ კომენტარში გამოთქმული მოსაზრებები ეკუთვნის ავტორებს და შესაძლოა, არ ემთხვეოდეს „საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტის“ შეხედულებებს.

დოკუმენტის ციტირების წესი:

„პარტიების აკრძალვის პოლიტიკა და მისი პოტენციური გავლენა საქართველოს დემოკრატიაზე,“
ექსპერტთა კომენტარი #31, საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი, მაისი 2025.

© Georgian Institute of Politics, 2025
13 Aleksandr Pushkin St, 0107 Tbilisi, Georgia
Tel: +995 599 99 02 12
Email: info@gip.ge
For more information, please visit
www.gip.ge